

Білоцерківський національний аграрний університет
Соціально-гуманітарний факультет

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ**

**Всеукраїнський круглий стіл, присвячений до міжнародного дня
боротьби з корупцією**

(Збірник наукових праць)

09 грудня 2022 року

(електронне видання)

м. Біла Церква – 2022

«РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ»: *Матеріали всеукраїнського круглого столу присвячені до міжнародного дня боротьби з корупцією – м. Біла Церква: БНАУ, 2022. 84 с.*

Матеріали електронного збірника присвячені актуальним проблемам, що стосуються засад державної антикорупційної політики у національному та міжнародному вимірі, проєктів змін і доповнень до законодавства, рекомендацій з практичного здійснення превентивних антикорупційних заходів, шляхів активізації протидії корупційній злочинності.

© Авторські тексти, 2022

численним корупційним схемам та кримінальним правопорушенням (злочинам, проступкам) у майбутньому.

Список використаних джерел:

- 1.Електронний режим доступу. Корупційні вікна в законодавстві: що потрібно знати про антикорупційну експертизу. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/07/10/7258896/>.
- 2.Електронний режим доступу. Антикорупційна експертиза як засіб запобігання корупції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_40289.
- 3.Електронний режим доступу. Як НАЗК проводить антикорупційну експертизу? URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/yak-nazk-provodyt-antikoruptsijnu-ekspertyzu/>.

УДК 343.9

Олексієнко Ю.В., магістрантка

Науковий керівник – **Сімакова С.І.**, к.ю.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРЕВЕНТИВНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

Охарактеризовано превентивні антикорупційні механізми відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», та надано їм юридичну оцінку.

Ключові слова: корупція; превентивні заходи; антикорупційні механізми; кримінальні правопорушення.

На думку науковців, «на сьогоднішній день в суспільстві немає етичних стимулів до зниження посадових злочинів і корупції. У масовій свідомості склалося швидше позитивне ставлення до хабарництва і, як показали дані соціологічного дослідження, суспільство навіть виправдовує такі дії» [1, с. 8]. Нині корупцію сприймають як ефективний спосіб вирішення різних життєвих питань. Погоджуємося з твердженням І. Піголенко, що «складність ситуації полягає в тому, що корупція в нашій країні набула системного характеру. Це вже не побічний продукт, а органічна складова частина політико-адміністративної, економічної та соціальної системи держави. Державна служба багатьма розглядається як вигідний бізнес. За всім цим стоїть нестримна тяга до розкоші і неробства, з одного боку, і застійна бідність, пияцтво, наркоманія, зневажливе відношення до праці, чесності та порядності – з іншого» [1, с. 9].

Неналежне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб, так само як і порушення

встановлених чинним антикорупційним законодавством заборон та обмежень, стає джерелом корупції [2].

Законодавством встановлено низку положень, що за змістом є обмеженнями та заборонами певних видів поведінки посадових осіб, а за своїм призначенням це – *засоби запобігання корупції*. Кожен посаовець повинен знати такі положення, розуміти, дотримуватись їх у своїй повсякденній діяльності, та пам'ятати про юридичну відповідальність, яку можна понести за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення.

Також варто зауважити, що законодавством передбачено низку вимог та процедур, спрямованих на запобігання корупції. Усі ці інструменти становлять комплекс антикорупційних механізмів, які виступають «бар'єрами» на шляху вчинення корупційних правопорушень. Отже, зазначимо основні з на підставі аналізу Закону України «Про запобігання корупції» [3]. Перш за все це обмеження щодо використання службового становища; обмеження щодо одержання подарунків; обмеження щодо сумісництва та суміщення; обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; обмеження щодо спільної роботи близьких осіб.

Перш за все розглянемо обмеження щодо використання службового становища. Так, у статті 22 Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закону) вказано, що суб'єктам відповідальності за корупційні правопорушення забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах [3]. Ця норма Закону є абсолютно виправданою, адже посадова особа зобов'язана виконувати свої обов'язки, які покладені на неї чинним законодавством не зловживаючи при цьому владними повноваженнями.

Обмеження щодо одержання подарунків передбачено статтею 23 Закону, де вказано, що суб'єктам відповідальності за корупційні правопорушення забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб (у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи). Виключенням є подарунки, які відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою статті 23, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки [3]. Так,

дійсно така норма закону абсолютно точно корегує поведінку службових осіб, які мали б на меті вимагати, просити, одержувати подарунки.

Обмеження щодо сумісництва та суміщення передбачено статтею 25 Закону, де зазначено, що таке обмеження поширюється виключно на осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, вказаним особам забороняється: 1) займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України; 2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України [3]. Аналізуючи дану норму, варто зауважити, що такі обмеження вони необхідні, задля розмежування функцій державних службовців, та недопущення сумісно працювати всупереч інтересам посадових осіб.

Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування передбачено статтею 26 Закону, де вказано, що особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється: протягом року з дня припинення відповідної діяльності укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами - підприємцями, якщо особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих юридичних осіб або фізичних осіб — підприємців; розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом; протягом року з дня припинення відповідної діяльності представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, в якому (яких) вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності [3]. І тут слід зазначити, що запровадження такого обмеження є загально визнаним міжнародним антикорупційним стандартом. За своєю природою згаданий превентивний механізм має на меті мінімізувати ризики виникнення конфлікту інтересів при переході службовця на іншу, не пов'язану з

виконанням функцій держави роботу, мінімізувати випадки, коли особа у неправомірний спосіб створює особливо сприятливі умови для установ, підприємств, організацій, де вона планує працювати після залишення публічної служби або використовує на новій посаді службову інформацію або інші можливості своєї колишньої посади на службі.

Обмеження щодо спільної роботи близьких осіб передбачені статтею 27 Закону, де зазначено, що такі обмеження поширюється виключно на осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, вони не можуть мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. У зв'язку з цим, особи які претендують на зайняття посад, зазначених у підпунктах "а", "в"- "з" пункту 1 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі близьких їм осіб [3]. Тум можемо констатувати, що дане обмеження по суті складається з двох окремих заборон: мати в підпорядкуванні близьких осіб або бути їм прямо підпорядкованим. Тому, ситуація, коли близькі особи перебувають у відносинах прямого підпорядкування і при цьому підпорядкована особа працює у сільській місцевості, а керівник працює у місті, потребує врегулювання, оскільки має місце порушення обмеження з боку особи, яка є керівником.

Підсумовуючи вище викладено можемо зробити висновок, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у відповідності притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог Закону України «Про запобігання корупції», за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Обмеження та заборони певних видів поведінки посадових осіб розглянуті нами вище покликані запобігати та врегульовувати конфлікти інтересів, які можуть виникати під час виконання функціональних обов'язків, та сприяють на формування правосвідомості в аспектів дотримання Закону України «Про запобігання корупції».

Список використаних джерел :

- 1.Пиголенко І. В. Хабарництво як соціальний феномен сучасного суспільства. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. 2009. № 4. С. 113–121. URL. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6212/1/09-4-20.pdf>
- 2.Електронний ресурс. Правові аспекти організації роботи із запобігання корупції. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. М. Дніпро (квітень 2021). URL: <https://psjust.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82-%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B2.docx>
- 3.Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VIII Відомості Верховної Ради України. 2014.№ 49. Ст. 2056.

УДК 343.9/343.352

Настіна О.І., к.ю.н., доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ І КОРУПЦІЯ: АНАЛІЗ СТАНУ ПРОБЛЕМИ

Ключові слова: земельні відносини, корупція, аналітичні дослідження.

Корупція у земельно-правовій сфері наразі є однією із системних проблем. Корупційні ризики та окремі аспекти їх подолання є предметом уваги таких науковців І. І. Каракаш, І. О. Костяшкін, П.Ф. Кулинич, А. М. Мірошніченко, В.М. Носік, В. Є. Рубаник, В. І. Семчик, Н. І. Титова, М.В. Шульга та інші.

У порівнянні з 2021 роком у 2022 прояви корупції, з якими стикалися підприємці мікро-, малого і середнього бізнесу в Україні з 24% знизилась до 18%. Натомість серед тих, хто стикався з корупцією в земельних питаннях за останній рік, лише одна десята опитаних заявляли про це. Такі результати дослідження «Прояви корупції серед підприємств агросектору у 2022 році» оприлюднила програма USAID з аграрного і сільського розвитку [1]. Прикметно, що один з десяти опитаних керівників мікро-, малих чи середніх підприємств, які стикались з проявами корупції в земельних питаннях за

ЗМІСТ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ДЕРЖАВ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ Ковальчук І.В.	C. 3
АНТИКОРУПЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА В УКРАЇНІ Сімакова С.І.	C. 6
ПРЕВЕНТИВНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА Олексієнко Ю.В.	C.8
ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ І КОРУПЦІЯ: АНАЛІЗ СТАНУ ПРОБЛЕМИ Настіна О.І.	C.12
МЕДІАЦІЯ ТА КОРУПЦІЯ: ПРАВОВІ МОЖЛИВОСТІ Щербина О.Є.	C.14
НЕОБХІДНІСТЬ НАЯВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ ДЛЯ ВСТУПУ В ЄС Бойко І.О.	C.16
ЗАХИСТ КЛІЄНТА ЗА ОБВИНУВАЧЕННЯМ У ВЧИНЕННІ КОРУПЦІЙНОГО ДІЯННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Коломієць Т.О.	C.19
ОСНОВНІ ЗАКОНОДАВЧІ МЕХАНІЗМИ «ПРЕВЕНТИВНОЇ» БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У В'ЄТНАМІ Корнійчук В.І.	C.21
ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ Музиченко С.К.	C.24
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ Безбородов А.О.	C.28
ВИКОНАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В РОЗБУДОВІ УКРАЇНИ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВИ Черняк Ю.І.	C.32